

Munkatársak: Nagy Erzsébet, Gábor Olivér régészek, Krasznai Péter ásatási technikus, Tari Józsefné gyűjteménykezelő.

KÁRPÁTI GÁBOR

264. Szakály, Tárkány, Tárkánymajor-dűlő

(Tolna megye) Kö

1963-ban Torma István, néhány éve pedig Miklós Zsuzsa azonosította a középkori templomhelyet, amelyet a majortól D-re fekvő háromszögelési ponttól D-re kb. 50 m-re, környezetéből kb. 0,5 m-re kiemelkedő dombocskán ismét lokalizáltam. Helyét rengeteg téglá- és habarcsörmelék jelöli kb. 20×15 m-es területen, tőle K-re és D-re kb. 30 m sugarú körben sűrűn található embercsont is. A templomhelytől D-re csupán a Kaposra lejtő domb tetején, az erdő mellett találtam néhány szürke foltban középkori kerámiát.

K. NÉMETH ANDRÁS

265. Szántód, rév

(Somogy megye) Ú, I

2002. szeptember 23. és 26. között víz alatti régészeti felderítés során elkészítettük a korábbi helyszíni szemlén a révtől Ny-ra észlelt kőmóló alaprajzát. A több, mint 200 m hosszú móló bazaltból épült. A kövek átlagos átmérője 15–20 cm, külső vége félköríves záródású, nagy (50–60 cm átmérőjű) bazalt kövekből készült. Keltező tárgy nem került elő. A helyiek elmondása szerint a II. világháború idején már romokban volt, a területről követ hordtak el hajóval.

Az előző jelenségtől K-re, a mai rév mólójának Ny-i oldalán légi felvételen foltok látszódnak. Helyi forrásaink szerint ebben a térségben kőszállító hajó(k) süllyedtek el. Logikusnak tűnt a sötét foltokat a hajórakomány halmának megfeleltetni. A helyszínen két kőhalmot találtunk. A felderítés és a térképezés során kiderült, hogy a két halom ugyanabba a tengelybe esik. A belsőt 15–20 cm átmérőjű bazaltból, a külsőt 50–70 cm-es bazaltkövekből építették. Az összesített alaprajzon a két kőhalom egy a már dokumentált mólóval azonos jelenséget rajzolt ki. A bazaltmólók ugyanannak a kikötőnek a részei voltak. A keltezést a K-i móló végében talált cölöp dendrokronológiai vizsgálata adta: az utolsó évgyűrű 1883-ban keletkezett (dr. Grynaeus András vizsgálata).

A révtől K-re hajósok és halászok beszámolnak (első sorban Vörös Géza és Csíki Sándor gyűjtötte össze a helyi adatokat) egy Római út és egy Cifra híd nevű jelenségről. Az utóbbi faszerkezetű révátkelőhely volt, amely a századelőn még felismerhető volt, az utóbbi pedig kő, vagy kő-fa konstrukció lehetett. A helyszínen egy kőszórást és egy 2 m hosszú, jól faragott cölöpöt találtunk, melynek egyik vége csapnak volt kiképezve. Kezdetben úgy gondoltuk, hogy ezek a két említett átkelőhely maradványai. A dendrokronológiai vizsgálat azonban Kr. e. 181-re datálta az utolsó évgyűrűt. A kőszórás

sem adott ki értelmezhető körvonalat. A lelőhely sekély (kb. 50 cm) vízben található több hektáros plató közepén van. A fentiek alapján lehetséges, hogy nem révátkelőt találtunk, hanem egy víz alá került településnyomot, (ezt erősíti meg a Tihany melletti Bozsai-öbölben talált víz alá került bronzkori település is). A kérdés eldöntése további víz alatti kutatást igényel.

Munkatársak: Gaál Attila, Jakucs Gábor, Virágos Gábor, Grynaeus András régészek, Stibrányi Máté régész-hallgató, Győri Búvár SE, PELSO Balatonkutató Egyesület.

TÓTH JÁNOS ATTILA

266. Százhalombatta, Földvár

(MRT 7. k. 27/2 lh.)

(Pest megye) B

2002. július 31. és szeptember 10. között folytattuk az 1998-ban megkezdett, mintegy 6 m vastag rétegsorral rendelkező bronzkori tell telep további feltárását a 20×20 m-es szelvényünkben. (Az ásatás módszertanáról szóló tanulmányt lásd a 131. oldalon!)

A szelvény É-i oldalán található átégett omladék bontását folytattuk K-i illetve D-i irányban. Kiderült, hogy a tavaly megfogott részlet tulajdonképpen a 18 m hosszú és 6–7 m széles omladéknak csak egy töredéke volt csupán. A valószínűleg többszortatú ház így a szelvény közepén átlós irányban helyezkedik el. A feltöltés egyenetlensége miatt az összefüggő omladékon helyenként 10–14 cm, máshol viszont 45–60 cm vastag a rátöltés. Maga az omladék, az alatta lévő és közvetlen az omladékból induló nagy gödrök miatt is, teljesen egyenetlen és néhol 20–30 cm-es felszíni hullámzás tapasztalható. Az omladékon felhalmozott rétegek egyenetlensége miatt a leégett ház Ny-i oldalát nem tudtuk még kibontani, mert azon a feltöltés 50–60 cm vastag. A szelvény K-i oldalán a ház széléhez igazítva tovább mélyítettük a szelvényt, az utca szintjét keresve. A szelvényfal DK-i részében a tavaly megtalált kitapasztott, de át nem égett kemence alatt megtaláltuk annak egy korábbi átégett fázisát. Ettől D-re kevert anyagú vastag feltöltési réteget találtunk, melyben közvetlen a ház D-i része feletti részben egy csecsemőcsontváz feküdt. A közvetlen mellette lévő föld elszíneződése szerves anyagra utal, valószínűleg begöngyölték a holttestet.

A szelvény Ny-i felében elkezdtük bontani a határozatlan körvonalú és egyenetlen agyagos réteget. Két újabb gödröt sikerült ezen a részen megfogni és kibontani. Az É-i gödör alján vastag feketés égetésnyomokat találtunk, jó néhány kerámia- és csonttöredék kíséretében. A D-i gödör sekélyebb, és jellegtelen anyaggal egyenletes feltöltést mutatott.

Biztonsággal mondhatjuk, hogy a 2002. évi szezonban a szelvényből minden késő bronzkori objektumot sikerült kibontanunk, s mostanra már „tiszta” középső bronzkori rétegekben és jelenségekben dolgozunk.